

Beslutningsforslag nr. B 59. Fremsat den 3. februar 1989 af Tommy Dinesen (SF), Carsten Andersen (SF), Birthe Hansen (SF), Ole Henriksen (SF), Rahbæk Møller (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om ophævelse af lov om »Danske Søfarendes Mindefond af 1945«

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte et lovforslag, der ophæver lov nr. 480 af 1. oktober 1945 om oprettelse af »Danske Søfarendes Mindefond af 1945«. Fondens formue på ca. 5 mio. kr. udbetales til personer, der er omfattet af lovens § 2, stk. 1.

Ved udbetaling af midlerne skal der tages hensyn til den tid, den enkelte har været på-mønstret et skib (fartstid), og dokumentation herfor.

Endvidere skal der tages hensyn til eventuelle afgivne bindende tilsagn om udbetalinger.

Der skal annonceres i dagspressen eller på anden måde om mulighederne for ansøgning om økonomisk støtte. Annonceringen betales af staten.

Fonden ophæves pr. 1. december 1989, på hvilket tidspunkt fondens midler udbetales.

Bemærkninger til forslaget

Betydningen af, at Danmark under 2. verdenskrig efterhånden blev betragtet som allieret i kampen mod nazisterne, skyldtes vel især de danske skibe med danske søfolk, som søgte allierede, neutrale havne, da det blev almindeligt kendt, at Danmark var besat af den tyske besættelsesmagt.

Enhver kan vel sige sig selv, at det var et afsavn ikke at kunne komme hjem i de fem år, som krigen varede. Adskillelsen fra familien og den daglige fare for angreb fra fly eller ubåde eller for minesprængning har forårsaget eftervirkninger, som har mærket disse søfolk resten af livet.

Efter krigens afslutning vendte de overlevende hjem til Danmark og fik et beløb på 10.000 kr. af den danske stat. De søfolk, som var gift, og hvis kone og børn havde »ligget samfundet til byrde«, forstået således, at de havde modtaget penge fra staten eller kommunen til opretholdelse af livets almindelige fornødheder, fik fratrukket disse udgifter i de 10.000 kr.

Når Folketinget var så gavmild at bevilge en på daværende tidspunkt så stor pengesum, hang det ganske givet sammen med et udslag af dårlig samvittighed over for en gruppe mennesker, som havde kæmpet i forreste linje for Danmark, en gruppe mennesker, som normalt ikke har lovgivernes store bevågenhed – og slet ikke, hvis det koster noget. Det kan tydeligt ses i Folketingets forhandlinger fra 30'erne, ligesom det kan ses i dag.

Folketinget har for to år siden rettet op på en urimelighed over for nogle af søfolkene, nemlig overfor de såkaldte »Shanghai-søfolk«. Det var ca. 80 danske søfolk, som, på grund af at de danske skibe blev oplagt, mineret eller torpedosprængt eller ad skæbens uransagelige veje endte i Shanghai, som på dette tidspunkt havde status som internationalt »settlement«, hvor også andre skandinaver, som af en eller anden grund ikke kunne komme hjem, strandede.

Det danske generalkonsulat på stedet udbetalte modvilligt en ugentlig almisse til søfolkene, men tolv søfolk døde af underernæring, og mange flere var nær ved at dø på grund af tuberkulose, og hvad der

fulgte deraf. Det danske generalkonsulats rolle i denne sag er ikke flatterende.

Denne sag har været behandlet i Folketinget, og de overlevende søfolk har fået en erstatning og er blevet ligestillet med de søfolk, som sejlede for de allierede, jf. det af Socialistisk Folkeparti den 29. oktober 1986 fremsatte forslag til lov om ændring af lov om erstatning til besættelsestidens ofre, Folketingstidende 1986–87, forhandlingerne sp. 1205, 3087, 10546 og 10884 samt tillæg A sp. 1325, tillæg B sp. 825 og tillæg C sp. 451. Lovforslaget blev vedtaget med støtte fra Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og VS.

Allerede før Danmark blev besat, blev mange danske søfolk dræbt under sejlads. England og Tyskland var i krig, men danske landbrugsprodukter skulle til England. Vores eksport var lige så nødvendig, som den er det i dag, og Danmarks forbrug af især kul skulle også dækkes.

Især den såkaldte »blodige påske« huskes vel endnu af nogle. Det var påsken i marts 1940, hvor 3 danske skibe blev sænket og 98 søfolk dræbt af tyskerne. I alt blev 362 danske søfolk dræbt ud af en samlet besætning på 725, og 29 danske skibe blev sænket i tiden fra 30. september 1939 til 25. marts 1940.

Skibene kunne komme i den situation, at englænderne satte dem til at sejle nogle såkaldte tvangsrejser, fordi englænderne manglede skibstonnage ved krigens udbrud.

Som allerede beskrevet fik de søfolk, der havde sejlet i allieret tjeneste, en »gave« på 10.000 kr. ved hjemkomsten, men alle de søfolk, der sejlede før 9. april, og de, der sejlede i den såkaldte hjemmeflåde under krigen, havde åbenbart ikke gjort sig fortjent til nogen gave eller hæder, selv om deres job var særdeles betydningsfuldt for det danske samfund. Det kunne netop fungere ved, at sejladserne fortsatte. Det var især til Østersølandene, men også til Holland, Belgien og Norge. De sidste var ofte meget farlige ture, da skibene kunne blive udsat for bombning, miner eller torpedering – oven i købet også af englænderne. Men da tyskerne forlangte, at der skulle kanoner om bord i hjemmeflåden, nægtede de danske søfolk at sejle. Ét var, at man på det nærmeste blev tvunget til at sejle,

og at man blev angrebet af allierede, i nogle tilfælde af danskere, som var i udeflåden og således sejlede for de allierede, men at skulle være med til at skyde på dem, det var for meget for de danske søfolk.

Risikoen for at blive minesprængt eller at blive udsat for luftangreb og lignende var lige så stor som for dem, der sejlede i allieret tjeneste, måske større. Det giver store psykiske eftervirkninger, uanset om det er en engelsk eller en tysk mine, man ramler ind i. Især slutningen af krigen, hvor de allieredes bombninger intensiveredes over især havnebyerne, må have været en forfærdelig belastning for de danske søfolk.

Mange af de nu ældre søfolk, som sejlede i hjemmeflåden, føler i dag stor bitterhed over, at det, de risikerede livet for dengang, aldrig er blevet værdsat af befolkningen. Det, der er gjort for at hædre disse søfolk, er at anbringe et »mindeanker« i Nyhavn mellem to pissoirer samt et ramponeret mindehotel.

Hvad kunne man gøre? Et forslag i Folketinget om en hædersgave til de tiloversblevne søfolk, som jo risikerede livet og helbredet, vil sikkert blive nedstemt med argumentation i rigets almindelige økonomiske situation.

Der er derfor den mulighed at ophæve lov nr. 480 af 1. oktober 1945. I fonden er der ifølge de oplysninger, som forslagsstillerne er i besiddelse af, 4-5 mio. kr. på nuværende tidspunkt.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at disse penge bør udbetales, mens der er overlevende. Der skal naturligvis tages hensyn til de ansøgninger, der er indgået, men herudover skal fondens midler udbetales efter § 2, stk. 1, efter at der har været annonceret i dagspressen. Der bør ved udbetalingen af fondens midler tages hensyn til fartstid og dokumentation deraf.

Udbetalingen og fondens ophævelse skal ske den 1. december 1989.